

קונטרס הברית ברית חותם אות ברית קודש ברית מילה של יהושע וצביה הרשטיין (ניסן תשע"ז)
עיין מנחות מ"ג ע"ב חביבים ישראל שסיבבן הקב"ה במצוות תפילין וציצית ומזוזה כשנכנס
דוד לבית המרחץ ראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמד ערום בלא מצוה כיון שזכר
במילה שבבשרו נתישבה דעתו. ראב"י אומר כל שיש לו תפילין ומזוזה וציצית בחיזוק שלא
יחטא.

יש להק' א. דדוד גר בא"י והיה לו בבית מעקה ומזוזה ומדוע היה ערום מכל המצוות. ב. מה
יעזור שיש לו מצוה א' הרי אינו מקיים המצוה עכשיו אא"כ נאמר דעיקר המצוה במה שהוא
מהול כמו שנא' ונמלתם את בשר ערלתכם. ג. דהא אביו מל אותו ואי"ז מצוה שלו.

ונראה בזה דתכלית האדם לגדל הרוח על החומר דומה למצלמה שיש לה אריזה בקופסא
האדם והנשמה זה בצלם אלוקים והיינו מצלמה של האלוקים והגוף זה האריזה וכדי שאדם
לא יעריך את האריזה על המצלמה יש לעשות תזכורות כגון ציצית תפילין וא' מהדברים זה
מילה, וזה הלשון חותם ברית קודש כי כשיש חותמת על מכונית ידוע מהיכן קנאוה כשדוד
חיפש מצות ונרגע ע"י מילה הוא חיפש תזכורות דא"י לא יעזור דאינו רואה זאת וכן מעקה

ומזוזה וכיון שראה המילה, אע"פ שלא הוא עשה המצוה ואפי' אם עיקר המצוה הוא מעשה
המצוה שנעשה פעם מ"מ התכון דוד על התזכורת שחסר לו כשהוא ערום בלא המצוות
וכשזכר במילה נתישבה דעתו. ובוה מדויק דבריו של ראב"י שאמר שתפילין וציצית ומזוזה
אי"ז חביבים שיש להם מצוות אלא בחזקת שלא יחטא.

ואולי יש ליישב בזה ענין נשים במילה, דהא דאין לה תזכורות של תפילין וציצית וכן מזוזה
שאינן לה בית כי אין לה ממון וגם מילה אין לה, יתכן דכמו שרואים שלאשה יש פחות מצוות
והמצוות שומרים על האדם בהכרח שאשה בנויה בטבעה בצורה כזאת שהיא יותר קרובה
לאלוקים ואינה צריכה כ"כ הרבה תזכורות.

ובאמת באותו דף בגמ' כתוב שהברכה שלא עשני אשה רומזת לזה שאין לה כ"כ מצוות ואז
יתכן ששכרה יהיה פחות מהגבר דיש לה פחות נסיונות ולכך אומרת שעשני כרצוני דאולי
היתה רוצה להולד לבן ויהיה לה יותר שכר. ואולי לכן אברהם לא עשה ברית מילה לפני
שצוה אע"פ ששאר מצוות כן עשה, משום שא"א היה כ"כ חזק בגיל ג' באמונה שלא חשב
לעשות עוד תזכורת שהיא ג"כ סכנה עכ"ז אחר שצוה עשה גם פריעה אף בלא צווי כי
פריעה אינה בתור תזכורת כי אם בתור קדושה וכ"כ הבה"ל בפ' לך דבברית יש ב' דברים
התהלך לפני והיה תמים, ואות ברית קודש. הסרת הערלה זה מום והוא הבדל בין הגוי
וכתזכורת שאתה יהודי, והפריעה קשור לחלק היהודי.

וזה מה שנא' וחוק בשארו שם, חוק היינו א"א שקיבל ברית בצווי, וצאצאיו חתם באות ברית
קודש זה חלק הפריעה שעשה בלא צווי ואת האות קודש הצאצאים עשו עם צווי.

על השאלה שא"א עשה בלא צווי יש כמה תשובות. א. הגרי"ז דבלא צווי אי"ז שם ערלה. ב.
ברית עושים עם שנים. ג. לפי השיטות דא"א [רמב"ן פ' אמור] נהיה בן ישראל רק אחרי
המילה א"כ לפני"ז נקרא גוי ומילתו מילת גוי פסולה. ד. לא רצה להפסיד מצות מעשה
המילה להיות מצוה ועושה אילו ימול בלא צווי דאח"כ שיצוה לא יוכל למול שוב. ה. ענין
סכנה דהחת"ס הק' האיך אפשר לעשות ברית בספק פיקו"נ ותי' דשומר מצוה וכ"ז כשהוא
מצוה אבל כשאינו מצוה יש כאן בעיה דפיקו"נ ו. דיש איסור חבלה.

ועל כל תשובות אלו יבואר מדוע כתוב בשפתי חכמים סו"פ לך שפריעה עשה בלא צווי דכל
סיבות אלו לא שייכות לפריעה. ולכך צ"ע דבשו"ע רס"ה נא' שהמוהל מברך ברכת על
המילה והאב מברך להכניסו בבריתו של א"א מיד לפני הפריעה שיהיה עובר לעשייתו. וצ"ע
דאם על פריעה לא נצטוה ועשה זאת רק להחמיר ואם נאמר דהברכה עובר לעשייתו לפני
הפריעה קצת ק' הל' להכניסו בבריתו של א"א דהמילה זה היה הצווי לאברהם ולא הפריעה,
וכמש"כ חוק בשארו שם וצאצאיו חקק באות ברית קודש, דלחתוך הערלה הוא חוק מדין
תמימות והפריעה יש בה אות ברית קודש וזה נא' רק לצאצאיו ולא לא"א דעשה בלא צווי.

משנב"ט ט"י כ"ה ס"ק ב' אין חובה לחזור על הפתחים כדי לקיים מצוה חוץ מד' כוסות ונ"ח משום פירסומא ניסא, ובביה"ל בתרנ"ו חולק וסובר שיש מצוה לחזור על כל המצוות ובמרחשת ס"י מ"ג חקר בענינים אלו. ובעיקר חקירתו אם בשביל מצוה חמורה לפי הראב"ד שיש בה כרת כל יום האם יש חיוב לבמזו ממונו וכ' בשם הראב"ד דלא צריך לתת יותר מחומש וההוכחה ממצות צדקה שהיא מצוה חמורה ויש לאוין וכתוב שחשוב עובד ע"ז וכמו כן פדיון שבויים שמוכרים ס"ת בשבילה ובכל אופן לא פודים יותר מכדי דמיהם ה"ה ברית מילה שזה מצוה חשובה והיה נראה לחלק שפדיון שבויים הוא תיקון העולם ובצדקה זה תקנת אושא שלא יבזו יותר מחומש ומשמע שבלא זה היה צריך לתת כל ממונו.

ויתכן שגם הראב"ד שהביא את המקור על צדקה שלא צריך לתת יותר מחומש רק התבין שראינו מצוות גדולות כצדקה שחכמים לא חייבו יותר ומסתבר שכך בכל המצוות. ועיין בביה"ל בתרנ"ו שהביא ירושלמי שכ' לא חייב לחזור על הפתחים כדי לבנות סוכה או לעשות תפילין חדשות כאשר יש כבר תפילין. ואפי' שלירושלמי יש מצוות עשיית סוכה אבל לא לחזור על הפתחים. וממשיך הירושלמי בכיבוד אב למ"ד משל בן חייב לכבוד הורים וכ' שכבודם יותר גדול מכד ה' דכבד ה' מהונך רק כשיש לו והורים מחזור על הפתחים ורואים שמצוה גדולה יש חיוב ה"ה במילה. וכ' המרחשת סברא דלא צריך לבמזו כל ממונו דא"כ יהיה עני ויחשב כמת ואין חיוב למות על מצוה אבל כבוד הורים אם לא יתן להם הם יהיו כמת לכן יש חיוב ולא בכל מצוה גדולה. עיין בגמ' ב"ק ט שאדם לא חייב ליתן כל ממונו וכ' הבה"ל דזה דוקא על הידור מצוה ולא על עצם המצוה, והוא מת' הירושלמי שבשאר מצות לא חייב בב' אופנים עייש עיין מהרצ"ח ב"ק ט למה לא כופין על מצוה יותר משליש הרי כופין אותו עד שתצא נפשו ומוא"כ כל כספו כנפשו, ותי' דאם יכפוהו על כל ממונו יהיה חשוב כמת זה יותר שתצא נפשו ודומה לסברת המרחשת ועיין בביה"ל ששאל מקידושין דמי שיש ה' סלעים מי קודם ע"כ שזה כל ממונו ורואים שיש חיוב לקיים מצוה בכל ממונו ובגמ' ב"ק שלא כתוב כל ממונו זה על הידור ולא על עיקר המצוה.

והיה אפשר לחלק דפדיון כחוב ממוני ופשוט דפריעת בע"ח מצוה יהיה חייב לשלם חובו שני אפי' יותר משליש וחומש דזה מדין חוב ואין לזה קשר לשאר הדברים. בחזו"א כתוב דפדיון הבן הוא מלוה הכתובה בתורה והוא חוב שחייב הכל. עיין סנהדרין דהיה ה"א שלא תעמוד על דם רעך רק בגופו ולא בממונו וכן בכיבוד אב למ"ד משל אב וההסבר דכשאין לו כסף הוא אנוס ואע"פ שבלאו פשוט שחייב כל ממונו ואין פטור דאנוס בדומה לדינים של יהרג ואל יעבור לעשות מעשה אין פטור של אנוס כגון בגבר אבל בשב ואל תעשה בלי מעשה יש פטור דשב ואל תעשה א"כ לא תעמוד על דם רעך הוא בגדר שב ואל תעשה ויש לדון בכל זה ויתכן לומר יסוד דמצוה שהתורה מחייבת ממון אין פטור של אנוס כגון צדקה פדיון שבויים שבלא תקנת אושא ובלי תקנת העולם היה חייב כל ממונו כמו כן פדיון הבן ופריעת בע"ח דכל המצוה ממון אז חייב כל ממונו אבל אתרוג שמסופר שר"ג קנה באלף שקל זה היה חידוש או מצות מילה שהמצוה לא קשור לממון אלא מעשה המצוה ואתה במקרה צריך להוציא כסף אולי על מצות כאלו אין חיוב אלא עד שלישי ויש לדון בעלייה לרגל שיש דיון בגמ' אם זה קודם לפדיון הבן או לא האם זו מצוה ממונית כי קשה לעלות לרגל בלא לבמזו ממון ועל כל זה כ' המועדים וזמנים דלחזור על הפתחים זה ביזון וגדול כבוד הבריות שדוחה מ"ע בשו"א

א. ב"ק פ' ע"א ישוע הבן וכמדומה שזהו השו"י שלנו, ברש"י מבאר דישוע הבן היינו פדיון הבן וא"ש שבבת אין זאת. תוס' אומרים שנמלט וניצל מבטן אמו וצ"ע דגם בבת יעשו כן. י' ששכח תורתו ויכול למול וללמוד מחדש א"כ זה כעין ניהום אבלים ואוכלים עגול ולכך אין בת. וי"א דהגוים רצו לבטל מצות מילה וביטלו הסעודה ועשאוה בשבת ולכך רק בבן ולא בבת.

ב. מילה זה מצוה ראשונה בלא נגיעות כי הילד לא ידע זה מה שדוד המלך נכנס למרחץ המצוות שרצה לבדוק מצוותיו וראה המצוות פגומות [מנחות מ"ג ע"ב] כיון שראה מילה שזה לש"ש שמת, וזהו כשם שנכנס לברית בלא נגיעות כך הלאה.

ג. בפ' וירא כתוב שא"א שוכן באלוני ממרא וכ' רש"י דנתן לו עצה על המילה והדברים פלא מדוע צריך לקבל עצה אם ה' צוהו אלא שהלך להתיעץ עם אשכול ממרא ענר מדוע לא לעשות ברית וא' אמר סכנה השני אמר שיפגום ויעשה הגוים בעלי מומין, ורצה לשמוע הצד שלא לעשות ובכל אופן עשה, כדי שידעו לדורות [כ"כ קומץ המנחה] ולכך אילו היה עושה בלא צווי היו אומרים שעשה לרפואה והיום זה לא שייך ולכך חיכה לצווי ושמע השלילות ובכל אופן עשה. שמברכים שיזכה להכניסו בעתו ובמנו, הסנה בעתו ביזם השמיני ובמנו באותה שעה שנקבע.